

Huvudmannens sammanfattning av den kommunala förskolans Systematiska Kvalitets Arbete (SKA)

Läsåret 2022/2023
UN 2023/1071

 **DANDERYDS
KOMMUN**



Enligt skollagens 4 kap. 3§ ska varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Kapitel 8 om förskolan.

Sammanfattning

Barn och vårdnadshavare känner sig trygga i förskolan.,

De allra flesta barn utvecklar ett åldersadekvat språk och förståelse för enkla matematiska begrepp.

Förskolorna behöver fördjupa sina kunskaper om flerspråkiga barns språkutveckling.

Den pedagogiska verksamheten strävar efter att utveckla lärmiljöer och aktiviteter så att barnen får del av hela förskolans läroplan men det finns fortfarande utvecklingsområden. Förskolan tillgång till fantastiska utemiljöer och nära till naturen som stimulerar till lek och lärande.

Danderyd har en lägre andel utbildade förskollärare än riksnittet men högre än genomsnittet i Stockholms län.

Pågående insatser för att utbildade barnskötare ska kunna läsa in den gymnasiala utbildningen behöver fortsätta liksom gynnsamma möjligheter för barnskötare att läsa förskolläraryt utbildningen.

Rektorer behöver få ett starkare stöd i administrativa och tekniska frågor.

1 Inledning

I detta dokument belyses olika delar av det systematiska kvalitetsarbetet där huvudmannen är skyldig att följa upp resultaten. Förskolans kvalitet ska kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följas upp, utvärderas och utvecklas. Syftet med utvärderingen är att få kunskap om hur förskolans kvalitet, det vill säga hur verksamhetens organisation, innehåll och genomförande kan utvecklas så att varje barn får bästa möjliga förutsättningar att utvecklas och lära.



Underlag för denna sammanfattande analys bygger på data från bland annat:

- Skolverkets jämförelsetal
- Statistik från Danderyds administrativa system, Tieto
- Verksamhetschefens besök i förskolenheterna
- De processer som sker på rektorsmöten
- Nulägesbedömning av förskollärare och arbetslag
- Rektors uppföljning och analys i kvalitetsdokumentet
- Enkät till vårdnadshavare Våga visa
- Medarbetarsamtal

- Barnintervjuer

Utgångspunkten är Läroplan för förskola¹

- 2.1 Normer och värden
- 2.2 Omsorg, utveckling och lärande
- 2.3 Barns delaktighet och inflytande
- 2.4 Förskola och hem
- 2.5 Övergång och samverkan
- 2.6 Uppföljning, utvärdering och utveckling
- 2.7 Förskollärares ansvar i undervisningen
- 2.8 Rektorns ansvar

1.2 Om den kommunala förskolan jämförelsetal från Skolverket

Variabler	Danderyd				
	2018	2019	2020	2021	2022
Anställda, andel (%) heltidstjänster med förskollärläroplanlegitimation	35	37	35	36	37
Anställda, andel (%) heltidstjänster med gymnasial utbildning för barn	14	16	13	13	12
Barn, andel (%) i kommunal förskola	50	53	50	52	52
Barngrupp, antal barn per barngrupp	15,5	16,8	16,6	16,5	16,6
Personaltäthet, antal barn/heltidstjänst med förskollärläroplanlegitimation	15,2	15,3	14,9	16,1	15,2

2023 års uppgifter läggs in 15 oktober och redovisas på Skolverket 2024

Andelen pedagoger i förskolan med förskollärläroplanlegitimation är tillbaka på samma nivå som 2019, vi står oss relativt väl i förhållande till Stockholms länsnitt som är 33%. Det har blivit fler sökande till förskollärläroplanerna under året, målet är att varje barngrupp ska ha en legitimerad förskollärläroplan, som ansvarar för undervisningen tillsammans med arbetslaget.

Vi har ett nära samarbete med Stockholms universitet och tar emot förskollärläroplanstudenter som gör sin VFU (verksamhetsförlagd utbildning) på förskolan och som förhoppningsvis vill komma tillbaka som legitimerade förskollärläroplaner efter sin utbildning.

Andelen utbildade barnskötare med gymnasial utbildning för barn är låg i Danderyd och har sjunkit ytterligare. Detta är en trend som flertalet kommuner och ser länsnittet för Stockholm är 14%. Det har identifierats som en utmaning att få tag på utbildade barnskötare så därför bör den satsning som gjorts under 2021/2022 fortgå. Finansieringen av utbildningen kan ske via omställningsfonden.

Antal placerade barn per kommunal förskola 2023-10-10

¹ Lpfö18, Läroplan för Förskola, reviderad 2019

FÖRSKOLA	Kapacitet	Total
	Antal platser	Antal barn
Altorp	45	32
Rosenvägen	75	74
Hildingavägen	75	70
Borgen	75	74
Sätra Äng	65	68
Majstigen	55	45
Kevinge	74	74
Nora Herrgård	102	106
Grängsätet	38	36
Skogsläntan	90	86
Trappgränd	58	57
Vitsippan	74	63
Total	826	785

Källa: Ed Levo

Antalet barn i förskoleåldern fortsätter att minska såväl i Danderyd som i Storstockholmsregionen. Varje rektor behöver se över sin organisation återkommande och anpassa såväl personella resurser som lokaler, utifrån antalet inskrivna barn. Detta för att bibehålla en stabil organisation med god kvalitet för våra barn. Förskolor med avsevärt färre barn än kapacitet har svårt att kunna ge pedagogerna tid på dagen att organisera för planering, dokumentation, reflektion och utvärdering samt genomföra kompetensinsatser. Optimalt ur såväl pedagogiskt som ekonomiskt perspektiv skulle förskolorna ha 6 avdelningar med fulla barngrupper. Under hösten 2022 stängdes en avdelning vid Altorp, på grund av minskad efterfrågan på förskoleplatser i Djursholm.

2.1 Förskolans värdegrund och uppdrag

Normer och värden

Varje läsår görs stora insatser för att ta reda på om barnen känner sig trygga på förskolan. Barnens upplevelser av trygghet samlas in på flera olika sätt genom tex trygghetsvandringar, barnintervjuer och barnobservationer och en enkät till vårdnadshavarna. Pedagogerna gör även en självvärdering och från hösten 2022 finns det ett underlag för nulägesbedömning som stöd för självvärdering av verksamheten.

Hela 95 % (2023) av vårdnadshavarna är nöjda med verksamheten på förskolan, vilket är en marginell minskning med 1% från 2022 (96%). Förskolorna arbetar aktivt med att erbjuda en verksamhet av god kvalitet och informerar vårdnadshavarna kontinuerligt via veckobrev i Vklass, vid utvecklingssamtal samt löpande under terminerna. Barnen har blivit mer aktiva vid dokumentationer och de har kunnat förmedla vad de gör och vad de lärt sig till sina vårdnadshavare.

97% av vårdnadshavarna uppger även att deras barn är trygga på förskolan, vilket är en förbättring från föregående år (2022 96% trygga). Även förskolornas pedagoger ser trygga barn i sina barngrupper.

Förskolan arbetar medvetet mot kränkande handlingar som tex mobbning. Bland kommentarerna kan nämnas att flera förskolor uppger att de har förstärkt det främjande arbetet, vilket måste fortgå. Under 2022 förbättrades resultatet avsevärt, under 2023 har resultat sjunkit marginellt med 1%. Förskolorna arbetar med att informera vårdnadshavarna och konkretisera hur de arbetar med aktiva åtgärder genom bland annat trygghetsvandringar, observationer och barnintervjuer.

Barn och elevhälsan har sökt och beviljats statsbidrag för att främja barns hälsa och motverka psykisk ohälsa. I projektet Känsloskola ingår sex dockor som representerar olika känslor; glad, arg, rädd, ledsen, sur och lugn. Dockorna har under hösten fått flytta in på alla kommunala förskolor i Danderyd och där kommer de att användas i både undervisning och lek. Dockorna kan hjälpa barnen att uttrycka och sätta ord på sina känslor, och göra det lättare för dem att läsa av känslorna hos andra barn. Det är kunskaper som kan hjälpa dem att möta och klara av påfrestningar. Ansvarig projektledare är specialpedagog på Barn- och elevhälsan. Vi hoppas att dockorna på ett lustfyllt sätt ska stärka barnensempati, självkänsla och impulskontroll. I projektet Känsloskola ingår även ett utbildningsmaterial, föreläsningar² samt litteratur³ för alla pedagoger.

Våga Visa kundenkät, svarsfrekvens 2022 58 % och 2023 60 %

Nyckeltal – fråga från enkäten	KUNDENKÄT 2021 i procent	KUNDENKÄT 2022 i procent	KUNDENKÄT 2023 i procent
Jag är nöjd med verksamheten i mitt barns förskola	93 %	96 %	95%
Mitt barn är tryggt i förskolan	97 %	96 %	97%
Förskolan arbetar medvetet mot kränkande handlingar som till exempel mobbning	74 %	82 %	80%

Årets svarsfrekvens för Danderyds kommunala förskolor har ökat med 2% (60%). Svarsfrekvens är i nivå med genomsnittet för övriga Våga Visa-kommuner. Förskolan är de som har högst svarsfrekvens bland samtliga VH-grupper. En orsak kan vara att vårdnadshavare upplever att de blir mer inkluderade i barnens lärande, och att förskolan har varit bra på att informera om vikten av att svara på enkäten. Dialogen efter pandemin har återupptagits och det är mer lättillgängligt för vårdnadshavare att ta del av den verksamhet som deras barn erbjuds. Vi behöver fortsättningsvis vara noga med att informera om enkäten och ge vårdnadshavare möjlighet till delaktighet i deras barns

² Empati i förskolan -H. Hilmarsson

³ Medkänslans pedagogik – Maria-Pia Gottberg

vardag på förskolan, så att vi får betydligt fler vårdnadshavare att svara. Inför 2024, så kommer förvaltningen att göra en djupare analys av de frågeområden som har ett sjunkande resultat över tid.

Analyserna kring förskolornas trygghetsarbete återfinns i förskolornas kvalitetsdokument. Huvudmannen analyserar de anmälningar som inkommer genom klagomål till huvudman. Inga anmälningar har gjorts till Skolinspektionen. Analysen visar att enheterna arbetar enligt de riktlinjer som gäller för arbetet med normer och värden och de fastställda planer och riktlinjer som finns.⁴ Goda exempel på metoder och modeller för att arbeta med normer och värden finns på förskolorna och dessa delas kollegialt mellan förskolorna vid rektorsmöten. Väldigt få klagomål inkommer till huvudmannen, inför kommande år ska en översyn av hur rutin för klagomålshantering ser ut, samt hur de klagomål som inkommer följs upp på enhetsnivå och hur det dokumenteras.

2.2 Omsorg, utveckling och lärande

Läslyftet⁵

Läslyftet i förskola handlar om att utveckla undervisningen gällande den tidiga språk, läs och skrivutvecklingen hos alla barn i förskolan baserad på aktuell forskning. Läslyftet är en kompetensutveckling till förskollärare och syftet är att det ska leda till ett fördjupat lärande. Analysen av projektet visar att arbetet med läslyftet har ökat likvärdigheten mellan de kommunala förskolorna. Genom att utveckla metoderna i läslyftet har rektorerna beslutat att fortsätta använda läslyftet genom att ta sig an en ny modul under nästa läsår, Natur, teknik och språkutveckling. Läslyftet finansieras med hjälp av statsbidrag.

Språkstörning

Den satsning som gjordes under 2022 har uppmärksammats att förskolorna upplever en otillräcklighet om vad en språkstörning är och vilket stöd och behov barn med språkstörning har. Uppskattningsvis har 4–5 % av landets barn språkstörning.⁶

Insatserna har gett pedagogerna mer insikt i diagnosen språkstörning och vilken betydelse tidig upptäckt och anpassningar har för barn med språklig sårbarhet. I dag kan vi se att fler förskolor använder bildstöd och många avdelningar använder TAKK som stöd⁷. Under året har flera förskolor sett över sina lärmiljöer så att de blivit mer tillgängliga och stöttande för barns språkutveckling. Under kommande läsår kommer de specialpedagogiska nätverk som leds av barn och elevhälsans specialpedagog/förskola, följa upp insatsen i nätverket som består av förskollärare.

⁴⁴ Plan för kränkande behandling

⁵ Läslyft – statsbidrags finansierad kompetensutveckling för förskollärare

⁶ <https://skolvarlden.se/artiklar/var-tjugonde-barn-har-sprakstornig>

⁷ TAKK – tecken som alternativ kommunikation

Digitalisering

Pandemin har påverkat förskolornas digitala förmåga på ett positivt sätt och nya former för kommunikation mellan förskola och hem har införts både i Vklass och genom teammöten. Många nätverk för pedagoger har kunnat genomföras digitalt. Även föreläsningar har genomförts digitalt. Pedagogerna har anpassat sig till ett nytt arbetssätt. Alla förskolor använder en digital bilderbokstjänst Polyglutt som erbjuder sagor inlästa på många språk vilket alla pedagoger lärt sig använda. Det har även köpts in gemensamma appar som kvalitetssäkrats av nätverket i specialpedagogik och utbildning har erbjudits pedagogerna. Barnen har tex skapat egna filmer och böcker. Med hjälp av digitala verktyg kan barnen enkelt vara med och dokumentera och analysera sitt görande på förskolan. Några förskolor har fördjupat sig i hur de ska förhålla sig till balansen mellan de digitala verktygen och de analoga, barn har tillsammans med pedagogerna pratat om hur vi kan vara källkritiska när vi använder digitala verktyg. Under året kan vi se att pedagogerna uppvisar en ökad mognad i hur de tillsammans med barnen använder sig av olika digitala verktyg.

Vklass är den lär plattform som pedagogerna dokumenterar barnens lärande och förändrade kunnande, samt stödjer lär plattformen kommunikation med vårdnadshavare. Vi ser ett stort behov av att få mer kunskap om lärplattformens möjligheter, så att den stödjer pedagogiska dokumentationen i Vklass. Samverkan med IT-avdelningen har förbättrats och förskolan har numera en kontaktperson.

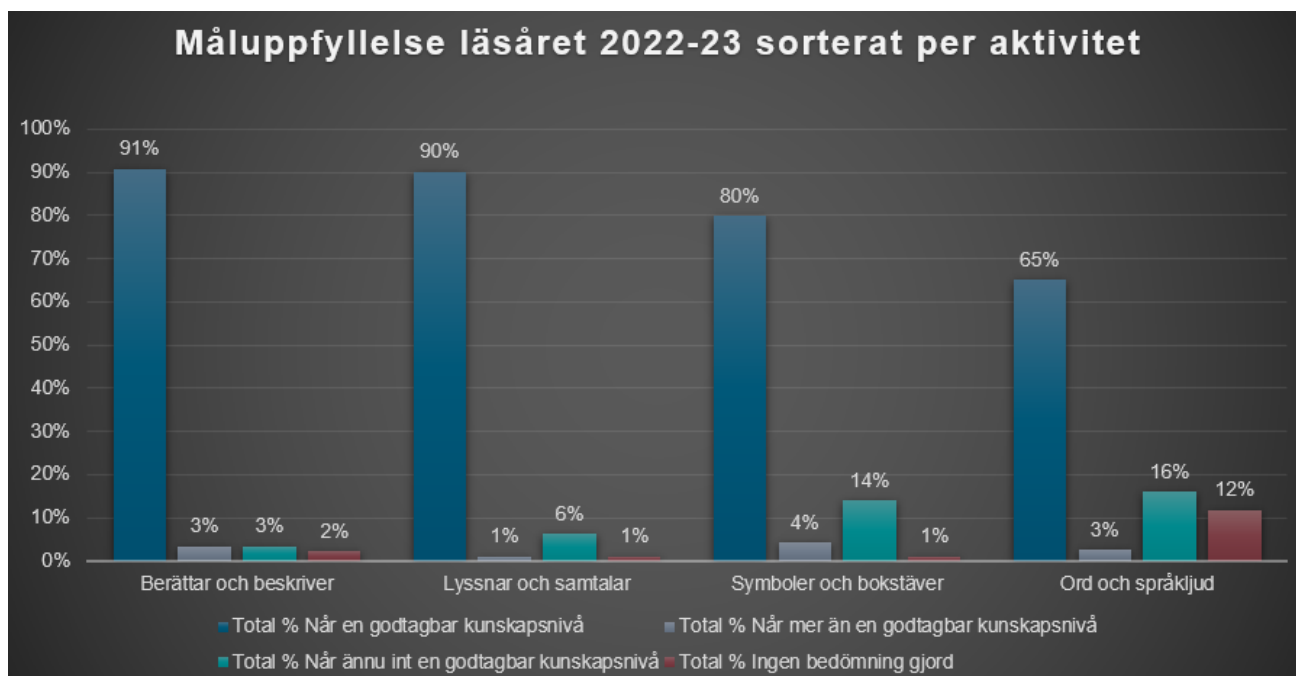
Likvärdig förskola – Barn- och Elevhälsa

En central barn- och elevhälsa har inrättats som ska stödja förskolor och skolor i deras arbete. Förskolans specialpedagog som driver utveckling och stöttar pedagogerna i arbetet med barn i behov av särskilt stöd ingår i den nya enheten, samt kommer förskolan få tillgång till psykolog 20%.

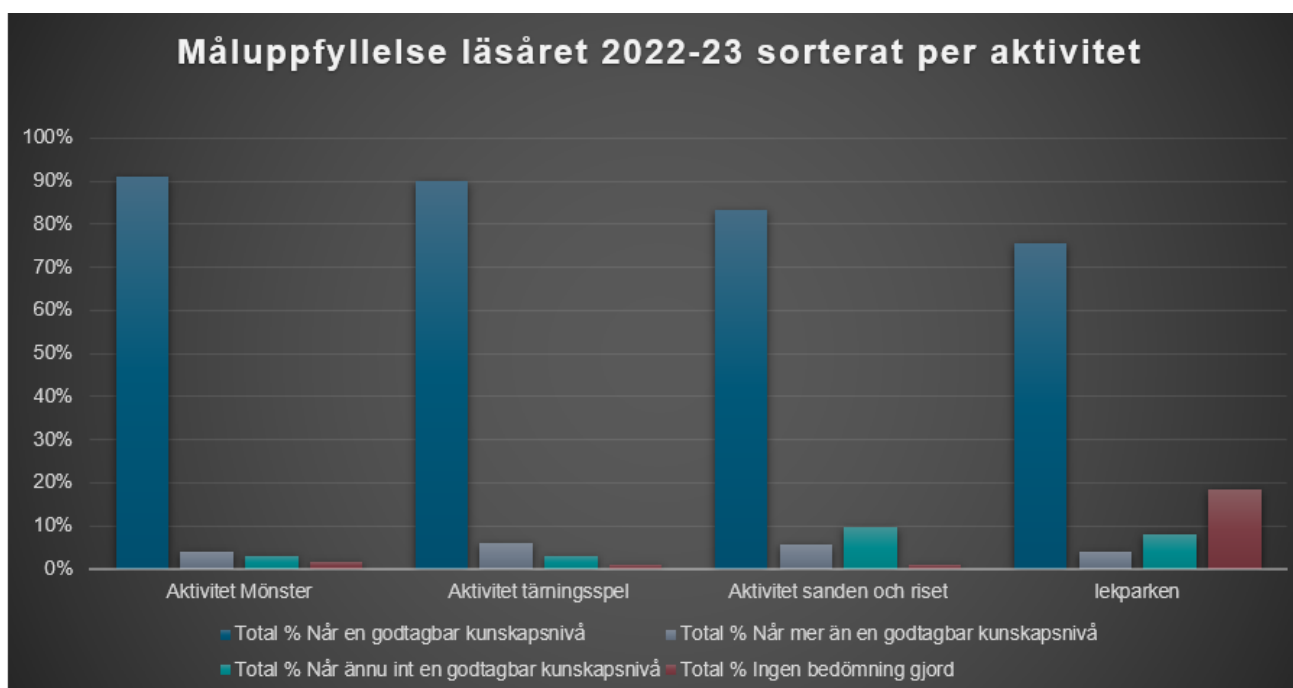
Hur väl lyckas förskolan ge barnen rätt förutsättningar för sitt fortsatta lärande

Hitta språket, är ett nationellt kartläggningsmaterial som används i förskoleklass och består av två olika delar, Hitta språket och Hitta matematiken. I förskolan är det viktigt att arbeta med grunderna i läs- och skrivutveckling. Aktiviteter som kräver ordförråd, ordförståelse, förmåga till samtal och dialog har stor betydelse för framtida läsförståelse. Därför är det viktigt att pedagogerna har kunskap om och ger goda möjligheter till detta i undervisningen. De fyra aktiviteterna följer utvecklingen i olika steg där ”Urskilja ord och språkljud” ligger högt på trappan. De barn som är förtrogna med att urskilja ord och språkljud kan behöva extra utmaningar.

Själva kartläggningen av elevernas kunskaper i förhållande till de fyra aktiviteterna (se nedan) sker i ett första skede under höstterminen i förskoleklassen. De aktiviteter som ingår i kartläggningen genomförs i grupp där varje elev får tillfälle att tänka efter, uttrycka sig och kommunicera med lärare och andra elever. Om eleven inte visar eller säger något när aktiviteten pågår kan det ha olika orsaker och behöver inte innebära att eleven ännu inte behärskar det som kartläggs. Läraren måste i sin kartläggning ta hänsyn till detta och uppmärksamma varje elev individuellt för att se vad de visar intresse för och hur de uttrycker sig, både med ord och kroppsspråk. Det kan ibland vara svårt för läraren att uppmärksamma en elevs kunnande och då kan vissa anpassningar behöva göras. Läraren behöver analysera resultatet för varje enskild elev i syfte att stödja elevens kunskapsutveckling i riktning mot kriterier för bedömning som senare ska uppfyllas i ämnena svenska och svenska som andraspråk.



Hitta matematiken. Aktiviteterna är utformade så att varje elev ska få möjlighet att visa kunnande som är av betydelse för utvecklingen av matematiskt tänkande. Samtliga aktiviteter ger eleverna möjlighet att föra enkla matematiska resonemang, undersöka och reflektera över problemställningar samt olika sätt att lösa problem. Aktiviteterna Mönster och Tärningsspel är mer lärarstyrda och det matematiska innehållet är där mer specifikt. Aktiviteterna Sanden/riset och Lekparken är vidare i sitt matematiska innehåll och mer öppna i sin problemformulering. Detta bjuder in till ett rikt resonemang där inget korrekt svar är givet. Här kan vi se att barnen inte är lika förtrogna med problemformuleringar inom *rum, perspektiv och tid*, när man ska resonera sig fram till lösningar, där frågeställningar är mer öppna och inte har något specifikt svar.



2.3 Barns delaktighet och inflytande

Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för att barnen ska förstå vad demokrati är. Alla förskolor arbetar med FN:s barnkonvention. Barnen får allt efter förmåga ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön i förskolan. Barn har rätt till delaktighet och inflytande, deras behov och intressen är grund för utformningen av miljön och planeringen av utbildningen. I samlagen inför större projekt är barnen med i ett tidigt skede och påverkar vad man vill lära sig inom ett vist tema. De är även aktiva i både planering, genomförande och utvärdering. På de flesta förskolor deltar barn i matråd där de ges möjlighet att påverka matsedeln. På alla förskolor är man med och bestämmer trivseregler som man ofta beskriver med hjälp av bildstöd.

2.4 Förskola och hem

Alla förskolor använder lär plattformen Vklass i kommunikationen med vårdnadshavarna. Utvecklingssamtal med vårdnadshavarna är ett viktigt tillfälle att kommunicera om barnets utveckling och där ges vårdnadshavare även möjlighet att vara delaktiga i utvärderingen av utbildningen. Vårdnadshavarna har getts möjlighet att besvara Våga Visa enkäten där de svarar på frågor om hur de upplever förskolan för sig och sina barn. Alla förskolor har föräldraråd där gemensamma ämnen diskuteras.

2.5 Övergång och samverkan

Arbetet utifrån handlingsplanerna har kommit i gång men kommer att utvärderas och revideras under kommande år. Skolorna har arrangerat den så kallade "barnbytdagen" under läsåret, då barn från förskolan som ska börja på en skola bjuds in för att träffa den nya klassen och ansvarig lärare. Ambitionen är att samarbetet ska utökas inför nästa skolstart. Övergångarna inom förskolan vid byte av avdelning fungerar bra och underlättas av de rutiner och strategier som finns.

För de barn som har särskilda behov är övergången och samverkan mellan avdelningar i förskolan och övergång från förskola till förskoleklass/fritidshem extra viktigt. Det kan behövas vägledning inför skolvalet och förskola, skola samt vårdnadshavare kan förbereda övergången så att barnet ges bästa möjliga förutsättningar inför skolstarten så dessa möten har prioriterats. Samverkansmöten mellan rektorer och pedagoger i förskola och skola planeras inför kommande läsår.

2.6 Skola och omvärlden

Ukraina, Krig och andra händelser i omvärlden kommer givetvis att fortsätta att påverka verksamheten och de barn som kom från Ukraina och som önskade förskoleplats har fått det. Ett flertal av barnen har flyttat vidare till andra kommuner och den verksamhet som öppnades på Altorp förskola är avvecklad, då behovet inte kvarstår.

2.7 Förskollärares ansvar i undervisningen

Förskollärare ska ansvara för det pedagogiska innehållet i undervisningen och för att det målinriktade arbetet främjar barns utveckling och lärande. Förskollärare har därmed ett särskilt ansvar i utbildningen som arbetslaget genomför gemensamt. 37 % av pedagogerna är förskollärare så det vilar ett stort ansvar på förskollärarna att genomföra sitt uppdrag.

På förskolorna fortgår kontinuerligt diskussioner om vad undervisning är, när sker det och exemplifierar att det sker både i planerade aktiviteter och i spontant uppkomna aktiviteter. Även vardagliga aktiviteter och rutiner i förskolan blir en del av undervisningen.

Förskolorna har arbetat med att utveckla det pedagogiska innehållet och miljöer som inspirerar till utveckling och lärande. Dessutom det som utmanar och stimulerar barnens intresse och nyfikenhet samt håller kvar deras uppmärksamhet. Barnens tro på sig själva och insikt om sitt eget lärande ska ge dem lust till att lära mer.

2.8 Rektorns ansvar

Det pedagogiska arbetet vid en förskole enhet leds och samordnas av rektor. Rektor ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Det systematiska kvalitetsarbetet behöver utvecklas genom mer kvalitativa dokumentationer och utvecklade analyser. Rektor behöver säkerställa att det pedagogiska arbetet verkligen gör skillnad för barnen. Rektor har ansvaret att fördela sina resurser på ett effektivt sätt och behöver därför återkommande se över sin organisation och sina personella resurser, så att de barn som behöver mest stöd får det.

Huvudmannens prioriterade områden för 2023–2024

- Likvärdig förskola – en förskola som stödjer barns rätt till en utbildning av god kvalitet
- Fortsatt arbeta med att ge barnen goda förutsättningar i sitt lärande med fokus på Läslyftets Språkutveckling, naturvetenskap och teknik
- Stöd till rektors organisation
- Stärka övergång Förskola - Skola
- Fördjupa det systematiska kvalitetsarbetet
- Utveckla Barn och elevhälsoarbete i förskolan

Eva Broström,

Skolchef/verksamhetschef Förskola